

כה א מר פ"ו מהל'
אסורי מצוה ה"ל 3
סגמ עשין ש"ט:

מוסף רש"י

ששי שמשים את הארץ כשחורתי. כפסיעותיו, ושני לשון השלח והשני (א"כ: ג) והש"ן אחד לנדי שורש כמניח (יחזק' י.) תלמים. כשורות המכרישה (ש"ס). שמעניקין חמה בקומתן. דומה שולחיו נוקב ועולה חלון הקרע (מכילתא דרבי שמעון ב"ר יוחנן). זכי טוב, מצוה לשון פרי דמכילתא (בבב"ב) וזכנה נס אמי מלמה (בבב"ב). על אחד משבעה בציעו. היתה חפזו טובה הימנה שעה חלקים (בבב"ב). כבשים מחברין. זו כבשים שמים (תמורה יד.).

תוספות שאנץ

שלח לך אנשים לדעתך אינו מצוה לך אבל ידו הם אמרו שתשלחם כרתיבי ותקרבון אלי כלכם: וכי יש אדם כו' כלומר אם צוה הקב"ה (ויהי מצוה) לעשות לו דבר שפופו לבא בעיניו ויטב בעיניו הדבר ולא בעיני המקום ובמדרש רבה מפרש שאף מיני משה לא היטיב אלא בעיני לאדם האומר להחיותו מכור לי חמור ואתנו באנו ונאות לו להוליכו בהר ובכבקה ואמר כיון שאין אתה מביט על ידי שלא אעשה ממנו מה שארצה לנסותו לא אתנו וכן היה משה סבור שאמרנו לו ישר' כיון שאמה מודה לשלוח מרגלים לא משה עוד וה"ק הכא ויטב בעיני הדרב שיהיה סבור שתניחו מלשלו כי היה לכם להאמין במקום ביה"א. אבל לא בעיני המקום שהיה גלוי לפניו שתשלחו ותבאו ליד תקלה א"צ י"ל הדמיון חולק עם שתייה גלוי לפניו שתשלחו וכתבו בו אינו רוצה לומר מרגלים ממש אלא אותן שאלו החלה שלוח מרגלים: שעשה עצמו מן משנאו של הקב"ה כביכול כדאמר לקמן אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם: שעשה הארץ כשחיותה שמקום רגליו מעמיק הארץ מרוב כבודו. ופ"ה לשון שיש לא פורש לי מאי דמי לשחיותו וי"ל לשון עמדי שיש שהם כברים ומקום מעמדם ניכר ליה. אלימא נבנתה ממש. וחולק התלמוד על מהוה איתא התם מפני מה זכו הנבנים לישב בארצם מ"ז שנים יותר הזקן אברהם אבינו שאמר

בחנייתן עברו. י"ל הראשונים לעולם כשהיו מגיעין לשפת עבר השני לצד מערב היו הולכין למטה צירדן ועושין מקום מעמד לצדן אחריהם שהרי רוחב ממנה ישראל היה שנים עשר מיל ורוחב הירדן לא היה כ"א חמשים אמה ומיל הוא אלפים אמה וי"ל דדוקא בצורך ורוחב חנייתן נכנסו צירדן אלל לאחר שכנסו צירדן נמשכו זה אלל זה וזמנא עזמן שאם לא תאמר כן אלל כדרך חנייתן עמדו צירדן אס כן לא עמדו כולם צירדן בשעה שהתנה יהושע עמאן שהרי אמה מוצא ברוחב שנים עשר מיל ת"פ רצועות רחבות חמשים אמה כרוחב הירדן ואורך כל רצועה כ"ב מיל על רוחב ג' אמה ואם היה לך להקיף אותן ת"פ רצועות מדת ארצן זו אלל זו היה אורכו קרוב לאלף ות' (ומ') פרסאות כאורך הירדן והירדן לא נכרת כי אם עד ים הערבה ויולא הוא מנמעת פמיים שהוא בחלק דן כדאיתא צ"פ מעשר בהמה (בבב"ב) דף נ"ה. ואורך כל ארץ ישראל לא היה כ"א ת' פרסאות ועוד דהיאך היו יכולין לשמוע התנאים מפי יהושע אלל ע"כ צירדן לא היו עומדים כדרך חנייתן אלל מלמאמין ותמיה לר"י נהי לדרך חנייתן עברו מ"מ הלא עמדו צירדן עד שגמר יהושע התנאים ונטלו האבנים ולא חזר לאיתנו עד שעברו כולן א"כ אותם ג' אמה של ירדן ושהות זה שעברו היו המים נגדשין ועולין יותר על י"ב מיל וי"ל אותו גודש שהיה מיותר על י"ב מיל לא הגיע לכלל גובה מיל ולהכי לא חשיב ליה: **בזה אחר זה עברו.** תמיה א"כ אמאי תלי ליה ר' אלעזר בקלות המים והלא אינו תלוייה אלל בעיכוז העצמות וי"ל דבתרתי פליגי על מה שמשוה קלות הארץ לקלות המים אמר זה אינו שאפילו אם היו עוצרין דרך חנייתן היו המים נגדשין יותר מ"ג מיל והוא לא אמר אלל י"ב ועוד שצוה אחר זה עברו ועל זה תמיה רבי אס צוה אחר זה עברו מה קצבה שייך דקאמר שלש מאות שלפי חשבון גודל המים היו עוצרים ברוחב חצי מיל שהוא אורך ג' מאות חסר י"ב כיצד שפעשה י"ב רצועות מ"ב מיל על י"ב מיל וכל רצועה ברוחב מיל ואורך י"ב מיל וכשתרפס זו אלל זו בצורך יהיה אורך קמ"ד מיל על רוחב מיל תחלוק רוחב הרצועות ותתרפסה לאורך יהיה אורך רפ"ח מיל על רוחב חצי מיל והא מנא ליה שכן עברו ונראה דלר"א צר שמעון לא עברו כלל דרך חנייתן שהרי בשעת חנייתן היו מפחרים מפני שדך חנייתן שירות אלל כשעברו נמשכין כולן זה אלל זה ושמה לא היה כל ישראל כי אם ברוחב חצי מיל על חצי מיל וכשעברו זה אחר זה כדרך בני אדם בני אדם זה אלל זה יכול להיות כשיעור ס' ריבוא ששהין בהעצמתן כל כך: **מך סבר אדם קב.** נראה דה"פ אע"פ שהדבר ידוע שמים קלים היינו דוקא כשהן יורדין כדי דרך מרומתן אלל כאן שהיו נגדשין ועולין שיעור קלות מים ושיעור קלות אדם שיה: **אבנתי** בקשו ע"י רחמים. וא"ת והאמר צפרק מי שמתו (בבב"ב דף י"ה). דמיתא לא ידעין מידי ומשמע במסקנא^א ואפילו אבות העולם יש לומר דעל ידי תפלה שזה מתפלל מודיעין להן שכן נתפללו והכי אמר צפרק שני דמענית (דף ט"ו). למה יולאין לבית הקברות כדי שיבקשו עליהם מתים רחמים וכן צפרקי דחסידים^ב עובדא דרבי מנא דאשתמטא אמערתא דאצוה: **ואמר** רב אביא והביא בבשים מחברין. אע"ג דמסיק צפרק שני דתמורה (דף י"ד): דלא קרובי אלו מיהו שמעיין מיהת דשמן קניינא מדסקלא דעתך למימר שהלך להביא כבשים מלמד

ולדברי ר"א צר שמעון. דאמר יותר משלש מאות מיל צוה אחר זה עברו איש אחר איש נמלאו ששהו הרבה לעבור דאי בחנייתן עברו משום קולא דמים מאדם לא נגבהין כל כך: **מים קלים.** הרבה הם קלים מן האדם. ומר סבר אדם קל לרוץ כמו המים: **מדעתך.** אני איני מנזה אותך אלל ישראל הם אומרים לך דכתיב (דברים א') ותקרבון אלי כולכם וגו' אני איני מעכב על ידך: **ללוס יש אדם.** כלומר אם הקצ"ה צוה ללוס שיהי ליד תקלה: **לבושה של ארץ ישראל.** אותה שאילה ששאלו תחילה שלוח המרגלים: **ולא עלה צדינו.** אין אנו יודעין להוציא כליו משם: **שהצדיא דבניו.** שונאו של הקצ"ה דבניו: **שעשה שונאו של הקצ"ה מך.** חלש כדאמרין לקמן [להלן] אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם: **שהצדיא דבניו.** ולא אמרין כמות שהן: **שפיסע.** דינג שלח אמרין כאשר הם: **יהושע.** לא הוצרך לילך שכבר ביקש עליו משה רחמים: **והיינו דכתיב ועבדי כלנו וגו'.** והיא צדונו של הארץ אשר בא שמה והיא חזרונו כדכתיב (יהושע ד') ויתן את חזרונו ללנו ש"מ כלל הוא דלואי לחזרונו: **מיומן.** גזור שצדס כמו שיד הימין חשובה מן השמאל: **שעושה אם הארץ כשחיותה.** שמקום רגליו מעמיק בצרך מרוב כובדו ויכיר שם כגומא וכשמת. ולשון ששי לא פורש לנו מאי דמי לשחיותה ונראה לשון עמדי^א שש הם כבדים ומקום מעמדם ניכר: **סלמים.** כתלם המכרישה שמעלה העפר ומעמיק בצרך: **סחי מעניקים אם החמה בקומתן.** מרוב גובה קומתן דומין כאילו לוארס נוקב ועונק נבדק שהחמה יולאה זו: **לצנו קטן.** כענן קטן כבדים של חם היה ומלרס שני לבנים: **מצונה.** לשון אבנה ממנה (בבב"ב טז). כלומר מיושבת צפירות: **ערשים.** סלעים שיושין עושין פירות כדרך להם: **דקבני צה שפני.** גרסינן מ"ט. אלל ה"ק ומדע דטרשין היא ואינה ראויה לפירות ככל שאר הארץ לפיכך יתדו לקבורת ממים: **כי היו צווען שירי.** של מלך ישראל ששולטים^א אל פרעה לעזור לו על מלך אשור. אלמא פרעה צווען יתיב ושם הולכין לבקשו: **אלכס נא ואשנס אם נדרי** ו'. אלכס נא כחברון ואשנס הנדר שגדמתי בגשור כדכתיב בתריה כי נדר נדר ענדך שצמתי בגשור וכחברון מאי צעי והלא לא היה שם המוצא כי אם בגבעון: **להביא כבשים לעולה.** דאמר מר בנמ' נמחות כבשים מחברון אלמא ארץ מרעה היתה: **מינה.** כלומר מתשובתך אמה מסיייעני שלא היתה חשובה לזרע כשאר הארץ מאחר שהיא בת ערשים כדאמרין בצבא מליעא בהשוכר (דף פ'). ואי ארעא דמחוקא בגרונדי^א היא שניהם משלמין: **דקלישא ארעא.** עפר של ערשים דק וקלוש ומועט הוא ומתוך כך לא היו חורשים חורשים אותה תצוה מאכל אדם: **ועבדה ריעא.** מלמחת ומעלה עשצים ואוכלים האלן: **ושמן קניינא.** המקנה האלן שכן דרך האלן להשציח בצרך יבשה וערשים יותר מתארץ לחם: וילכו

כך לא היו חורשים חורשים אותה תצוה מאכל אדם: **ועבדה ריעא.** מלמחת ומעלה עשצים ואוכלים האלן: **ושמן קניינא.** המקנה האלן שכן דרך האלן להשציח בצרך יבשה וערשים יותר מתארץ לחם: וילכו

כך לא היו חורשים חורשים אותה תצוה מאכל אדם: **ועבדה ריעא.** מלמחת ומעלה עשצים ואוכלים האלן: **ושמן קניינא.** המקנה האלן שכן דרך האלן להשציח בצרך יבשה וערשים יותר מתארץ לחם: וילכו

(א) יומא י. (ב) כמובת קיי, (ג) ס"א ל"ג, רש"ל, (ד) תמורה יד: ע"ש, (ה) מנחות פ"ו, (ו) וכו' בנמ"ד הכא שברא כשם, (ז) ששולחן, רש"ל, (ח) רש"ל, ט' רש"ל מ"ו, (י) ג"א מ"ב, ט' ד"י, ע"ש היעב ומנוה לישבן, (ט) תענית כג:.

תורה אור השלם

1. שלח לך אנשים ויקררו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אהד אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בקום: במדבר יג ב
2. ויטב בעיני הקבר ויקחו מבם שנים עשר אנשים איש אהד לשבט: דברים א כג
3. ותקרבון אלי כלכם ותאמרו בשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישובו אהנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הקרים אשר נבא אליהו:
4. ותפרה הלכנה ובושה התמיה בן מלך יי צבאות בהר ציון וביירושלם ונגד יקניו קבור:
5. ואלה שמותם למטה ראובן שמעון בן זכור: במדבר יג ד
6. למטה אשר שחרן בן מיכאל: במדבר יג יג
7. ויעלו בגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק ויחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים: במדבר יג כב
8. אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון יהושע: במדבר יג טז
9. ועבדי קלב עקב ויקחה רוח אחרת עמו ויקרא אחרי והביאתיו אל הארץ אשר בא שקה וירעו יירשעה: במדבר יד כד
10. ויבני חם בגש ומצרים ופוט וקנען: בראשית י ו
11. והשא לזט את עיניו ויקרא את כל כפר הירדן בי בלה משקה לפני שהת יי את סדם ואת עמקרה כגן יי פארץ מצרים באהב צער: בראשית יג י
12. כי היו בצען שריו ומלאקיו חנס יגיעו: ישעיהו ל ד
13. ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלהב נא ואשלים את נדרי אשר נדרתי לך בחברון: שמואל ב טו ז
14. וישוב מתור הארץ מקץ ארבעים יום: במדבר יג כה

הגהות הב"ה

- (א) גמ' ויעט בעיני הדבד ואמר ר"ל: (ב) רש"י ד"ה לבושה וכו' אותן ששאלו לפני ומשמע שאלה נמחק: (ג) ד"ה אלכס נא ואשנס אמ מלך אשר נדרתי לה: בחברון אלכס נא: